

DELETE CYBERHATE

RACISME EN DISCRIMINATIE OP INTERNET

Wat is het en wat kan je eraan doen?

Praktische informatie en handige tips.

CENTRUM VOOR
GELIJKHEID
VAN KANSEN
EN VOOR RACISME
BESTRIJDING

DELETE CYBERHATE

RACISME EN DISCRIMINATIE OP INTERNET

*Wat is het en wat kan je eraan doen?
Praktische informatie en handige tips.*

INHOUDSTAFEL

VOORWOORD	4
WAT MAG JE VAN DEZE BROCHURE VERWACHTEN?	6
1. CYBERHATE IN EEN NOTENDOP	8
1/ Wat is cyberhate?	9
2/ Wat zegt de wet?	9
3/ Wat kan ik doen?	9
2. WELKE VERSCHILLENDE GEDAANTEN KAN CYBERHATE AANNEMEN?	10
1/ Blogs, fora en sociale netwerksites	12
2/ Kettingmails	15
3/ Websites van racistische, antisemitische of negationistische groeperingen	18
3. CYBERHATE BESTRIJDEN	20
1/ De wetgeving	21
2/ De actiemogelijkheden	24
A. Enkele tips voor gebruikers	24
B. Initiatieven van beheerders/moderatoren	26
C. Aansprakelijkheid van providers	27
3/ Kan België optreden tegen websites in het buitenland?	28
4. VOOR MEER INFORMATIE	30

Voorwoord

hift

Internet is vandaag niet meer weg te denken uit het dagelijkse leven. Overall ter wereld en op eender welk moment van de dag vinden internetgebruikers de weg naar de cyberwereld waar ze massaal informatie uitwisselen en ideeën verzamelen. Jammer genoeg worden er op internet ook leugens verspreid en komen gebruikers steeds vaker in contact met racistische en discriminerende uitlatingen en beledigingen.

Sommige personen gebruiken internet om discriminerende uitlatingen te verspreiden tegenover personen met een andere huidskleur, religie of seksuele geaardheid. Anderen vinden het op hun beurt 'leuk', 'provocerend' of 'anticonformistisch' om deze uitlatingen over te nemen. Wordt hierop niet gereageerd, dan bestaat het gevaar dat haatuitingen als normaal en aanvaardbaar worden beschouwd.

Ook kan de indruk ontstaan dat internet een virtuele ruimte is waarop alles is toegelaten zonder enige wettelijke beperking. Sommige gebruikers gaan er vanuit dat elektronische woorden en daden niet strafbaar zijn of niet vervolgd kunnen worden. Dat is onjuist.

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (het Centrum) wil met deze brochure over cyberhate de internetgebruikers helpen om dit fenomeen beter te begrijpen en er zich beter tegen te wapenen. Zo kan iedereen voluit van de meerwaarde van internet genieten!

**Wat mag je van
deze brochure
verwachten?**

In deze brochure vind je informatie over het fenomeen van haat op internet, beter gekend als cyberhate. We geven een overzicht van de recente evoluties, de strategieën die auteurs van haatboodschappen hanteren om geloofwaardig over te komen, de kanalen die ze gebruiken om hun boodschap te verspreiden (discussiefora, chatrooms, e-mails, websites en blogs van extreemrechtse of fundamentalistische organisaties op internet), ...

We gaan ook in op de bestaande wetgeving en bekijken hoe die zich verhoudt tot het recht op vrije meningsuiting.

Tot slot informeren we je ook over waar je terecht kan met vragen of meldingen over haat op internet, zeker als je zelf slachtoffer bent.

vb “Jij bent genetisch minderwaardig. Jij bent inferieur. Te lui om te lopen.”
(Slachtoffer:) “Ik dacht dat je gestopt was, blijkbaar niet.”
“Ik stop nooit. Voor jou zou ik zelfs gas bij geven.”

Reactie van een blogbezoeker op een blog van een 17-jarig meisje in een rolstoel. Ze had van zichzelf een foto op haar blog geplaatst, (25 augustus 2008)

vb Leraar overschrijdt grens van humor.

[...] Een 25-jarige leerkracht Nederlands en geschiedenis werd door de directie van het Atheneum van Anderlecht voor de keuze gesteld: ofwel ontslagen worden, en nog weinig kans maken in het Brussels gemeenschapsonderwijs, ofwel zelf ontslag nemen. De leerkracht koos voor dat laatste. Hij had een grappig bedoelde e-mail rondgestuurd naar collega's en leerlingen. Daarin stond een “Marokkaanse editie” van het gezelschapsspel Monopoly. Alle vakjes schreven “naar gevangenis” voor, en op de plaats van de kanskaarten stond “sociale dienst”.

Toen het bericht in de mailbox van de directie terecht kwam, reageerde die gechoqueerd. Vooral omdat niet alleen collega's dit kregen, maar ook leerlingen tussen 12 en 16 jaar. Het atheneum en de overkoepelende scholengroep tilden daar zo zwaar aan, dat ze de jongeman vroegen ontslag te nemen. [...]

De Standaard, (1 december 2005).

I. Cyberhate in een notendop

http://www

1/ WAT IS CYBERHATE?

Het begrip ‘CYBERHATE’ verwijst naar uitingen van haat (discriminerende uitlatingen, pesterijen, beledigingen) op internet tegen personen op basis van hun huidskleur, zogenaamd ‘ras’, afkomst, seksuele geaardheid, handicap, ziekte, geloof, (de volledige lijst met beschermde criteria kan je consulteren in hoofdstuk 3 “de wetgeving”). Het kan ook gaan om antisemitische of negationistische uitspraken (zie eveneens hoofdstuk 3 “wetgeving”).

2/ WAT ZEGT DE WET?

Sommige mensen kunnen gechoqueerd zijn of zich beledigd voelen door bepaalde haatboodschappen op internet. Toch worden enkel woorden die aanzetten tot haat, geweld of discriminatie op basis van één van de beschermde criteria, beschouwd als inbreuken die tot vervolging kunnen leiden. Ook negationistische uitlatingen zijn strafbaar bij wet.

3/ WAT KAN IK DOEN?

- » Als je geconfronteerd wordt met cyberhate op een website, dan kan je contact opnemen met de eigenaar van de website via de contactpagina.
- » Als je geconfronteerd wordt met haatboodschappen op een blog of forum, dan kan je dat melden aan de moderator.
- » Als je een mail ontvangt in je mailbox, ga dan eerst na of het geen Hoax is (www.hoaxbuster.com en www.hoaxkiller.com) of een racistische kettingmail (www.cyberhate.be).
- » Elk geval van cyberhate kan je melden aan de Federal Computer Crime Unit van de Federale politie (www.ecops.be).
- » Je kan je ook altijd wenden tot het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (www.diversiteit.be).

2. Welke verschillende gedaanten kan cyberhate aannemen?

Cyberhate uit zich onder verschillende vormen: een videofilm die de gruwel van de Holocaust ridiculiseert, een 'post' in een discussieforum die aanzet tot het verdrijven van moslims, een kettingmail met valse inhoud over ouders van holebi's, de verspreiding van haat door middel van muziekbestanden,...

vt Ik wil geen homoseksualiteit. Alle homo's moeten voor een vuurpeleton geplaatst worden en één voor één afmaken.

(reactie) ja... let's do it... uitroepen die... ze zijn net onkruid en ongedierte.

Post uit een Belgisch discussieforum, (29 december 2008)

vt Waarom stemmen vrouwen en pedofielen doorgaans links? Omdat ze zwak en verachtelijk zijn. In het linkse kamp zitten tal van pedofielen en domme ganzen, de ene al dommer dan de andere. Rechts vinden we waardige, eerbare en nationalistische burgers. Leve rechts! Leve het Front National! Weg met de gauchisten! Weg met de Arabieren! Weg met de zwarten! Weg met de Joden! Weg met het Europa van Maastricht! Ga terug naar je eigen land, verdomde bende! We moeten jullie hier niet! Jullie bezoedelen Frankrijk! Jullie doen het degenereren! Weg met de untermensen! Vuile makakken! Jullie doen niets dan klagen over dit land waarvan jullie de waardigheid hebben aangetast. Als dit land jullie niet bevalt, wel, VERTREK DAN!!!!!!!!!!!!!! We hebben genoeg van die verdomde Joden die met hun belofde land de hele wereld de neus uithangen!! We hebben genoeg van die woekeraars!! We hebben genoeg van de smoezen en hun machtsgreep op de nationale media!! We hebben genoeg van het grote gelijk!! We hebben er genoeg van om alleen maar Joden op tv te zien!! We hebben genoeg van de moslims die ons hun middeleeuwse levensstijl willen opdringen!! Klere-Arabieren!! We hebben genoeg van die vuile negers die niemand tot nog toe beschaving heeft kunnen bijbrengen!! We hebben genoeg van de flikkers die aids verspreiden en onze jongeren doen ontaarden!! HET IS GENOEG!!!

Uittreksel uit een blog, (26 juli 2009)

Teksten, beelden, geluidsfragmenten, animatievideo's,... Internet laat toe om op verschillende manieren te communiceren met kennissen of gebruikers die verder verwijderd zijn. Natuurlijk beschikken ook

gebruikers die haat willen verspreiden, over deze mogelijkheden. Een gevolg hiervan is dat ook cyberhate zich in wisselende gedaanten manifesteert.

‘Weinigen zouden bereid zijn om extremistische groepen thuis te ontvangen om hun verderfelijke en haatdragende boodschap te verspreiden. Maar als gevolg van een snelle verspreiding van de internettechnologie zijn heel wat gebruikers, uit onoplettendheid of nieuwsgierigheid, reeds in contact gekomen met haatdragende uitlatingen en beelden op hun computerscherm ...’

Hate on the internet – A response guide for educators and families, (december 2003)

1/ Blogs, fora en sociale netwerksites

Sociale netwerksites zoals Netlog, Skynet en Facebook, evenals blogs, discussiefora en ook You Tube zijn ideale communicatiemiddelen om in contact te blijven met vrienden en kennissen. Ze zijn echter ook een handig middel om kwetsende, beledigende en haatdragende boodschappen te verspreiden, niet alleen in de vorm van geschreven teksten maar ook in de vorm van audio- en videoboodschappen. Deze evolutie treft vooral jongeren omdat zij de belangrijkste gebruikers zijn van deze websites. Dat stelde ook het Centrum vast tijdens vormings sessies in de secundaire scholen. Uit onderzoek blijkt verder nog dat één op vier jongeren tussen 12 en 18 jaar al geconfronteerd werd met haat op internet¹.

De ontelbare discussiefora worden vooral bezocht door twee soorten van gebruikers: actieve deelnemers die zich mengen in het debat door zelf berichten te posten en anderen die zich beperken tot het lezen ervan. Omdat het haast onmogelijk is om al deze berichten voortdurend te controleren, kunnen haatboodschappen met sprekend gemak verspreid

.....

1 Cyberpesten: pesten in Bits & Bytes, Observatorium van de rechten op het internet, februari 2009

worden. De internetgebruikers kunnen reageren op deze boodschappen maar ze kunnen ze niet zelf verwijderen Ze moeten wachten op een ingreep van de moderator of beheerder van het discussieforum. Zij kunnen de haatsurfer tot de orde roepen of in sommige gevallen zelfs ‘verbannen’ (uitsluiten) van het forum.

Racistische en discriminerende uitlatingen in nieuwsgroepen, discussiefora of chatrooms zijn niet nieuw. In 2000 werd in België al een persoon veroordeeld voor het verspreiden van racistische e-mails op discussiefora. In augustus 2008 werd in Nederland een beheerder van een rechts-nationalistische nieuwssite veroordeeld voor het plaatsen van discriminerende commentaren op zijn site. Een maand later werd een gebruiker van YouTube veroordeeld voor het plaatsen van antisemitische afbeeldingen en video's.

 Op 27 juni 2000 veroordeelde het Hof van Beroep van Brussel Wim E. voor de verspreiding van racistische e-mails op elektronische discussiefora op internet (de zogenaamde newsgroups). In de loop van 1997 en 1998 had de auteur immers een vijftal e-mails verstuurd waarin hij openlijk aanzette tot haat en discriminatie tegen allochtonen.

Dit arrest heeft een dubbele betekenis: enerzijds is het de eerste keer dat de verspreiding van racistische berichten op internet wordt bestraft en anderzijds betreft het de eerste toepassing van de correctionalisering van persmisdrijven na de herziening van artikel 150 van de grondwet (7 mei 1999).

Met dit arrest bevestigde het Hof de uitspraak van de Correctionele Rechtbank van Brussel van 22 december 1999, waarin de beklagde veroordeeld werd tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van 6 maanden en een effectieve boete van 100.000 BEF. Het Hof herleidde de morele schadevergoeding voor het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding wel tot 1 symbolische frank.

Persmededeling Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, (juni 2000)

Sommige discussiefora worden opgericht om racistische ideeën of haatboodschappen te verspreiden. Maar ook andere fora die niets

te maken hebben met dit soort thema's worden vaak bestookt met haatberichten, handig 'verpakt' om de schadelijke inhoud te maskeren. Zo wordt er bijvoorbeeld in een discussieforum over zwangerschap en geboorte plots een pleidooi gehouden om allochtonen terug te sturen naar hun land van oorsprong.

Ook fora van gerespecteerde kranten- of televisiesites, ontsnappen hier niet aan. Gebruikers die rationele, geargumenteerde en informatieve discussies verwachten, worden er wel eens geconfronteerd met uitlatingen van een heel andere aard. Voor sommige 'posts' is dit overduidelijk maar wat als racistische uitingen subtieler komen binnensluipen in deze discussiefora?

Richtlijn over de omgang van de pers met gebruikersinhoud

Belangrijk is dat een onderscheid wordt gemaakt tussen het nieuwsmateriaal (tips, foto's, videobeelden...) en de opiniebijdragen (commentaarstukken, reacties ...) die door gebruikers worden bezorgd. Het nieuwsmateriaal wordt, voordat het wordt openbaar gemaakt, door de redacties behandeld volgens de klassieke regels van de journalistieke bronnencontrole. Het is dus ook de redactie die verantwoordelijk is voor wat er wordt gepubliceerd.

Bij discussieforums vallen de opiniebijdragen die erop verschijnen onder de eerste verantwoordelijkheid van de auteurs, maar het medium dat de bijdragen publiceert, is op beroepsethisch vlak mee verantwoordelijk voor het goede beheer van het forum. Bij digitale discussieforums kunnen de media die verantwoordelijkheid opnemen door: - hetzij de binnenkomende reacties te toetsen op hun toelaatbaarheid voor opname in het forum (de zogenaamde pre-monitoring); - hetzij de ingestuurde reacties voor publicatie na te lezen en selectief te publiceren (het zogenaamde actief modereren); - hetzij (bij zogenaamde post-monitoring) in de nodige technieken te voorzien zodat ongepaste inhoud zo snel mogelijk wordt verwijderd.

Om ongepaste inhoud te voorkomen of zo snel mogelijk te verwijderen bestaan onder meer volgende technieken: (1) het zich vooraf laten registreren door de gebruikers; (2) het duidelijk vermelden op de site van de gebruiksvoorwaarden en aanbevelingen; (3) het gebruik van een

elektronische filter om ongepaste termen te weren; (4) het aanbieden van de mogelijkheid om ongepaste reacties te signaleren aan de moderator van het forum; (5) het vooraf modereren en continu begeleiden van discussies over gevoelige onderwerpen. Ten slotte herinnert de Raad voor de Journalistiek eraan dat anonieme bijdragen slechts uitzonderlijk kunnen gepubliceerd worden, en dat de redactie alleszins over de identiteitsgegevens van de inzender moet beschikken.

Richtlijn voor online krantenredacties in Vlaanderen, opgesteld door de Raad voor Journalistiek, (12 maart 2009)

2/ Kettingmails

Er circuleren heel wat kettingmails die angst, haat of geweld aanwakkeren tegen vreemdelingen en minderheidsgroepen in de samenleving. E-mail is het middel bij uitstek om relatief anoniem en tegen een minimale kost een zeer uitgebreid publiek te bereiken. Het gaat dikwijls om kettingmails waarin uitgenodigd wordt om de boodschap aan zoveel mogelijk andere gebruikers door te sturen. De inhoud kan sterk variëren: feiten uit de actualiteit die voorzien worden van eigen commentaren, fictieve feiten die worden rondgestuurd met de bedoeling om te schaden, het gebruik van zogenaamde “humor” met een onderliggend haatdiscours, ... Steeds vaker worden deze kettingmails ook gepubliceerd op websites, blogs of discussiefora van particulieren, of zelfs politieke partijen.

Vaak is de moslimgemeenschap in België of Europa het onderwerp van dit soort haatboodschappen. De ene keer is het een verhaal over een fictieve imam Bouziane die profiteert van sociale uitkeringen, de andere keer is het een leugenachtig verhaal van een bende Marokkaanse jongens die jonge meisjes verkracht of verminkt. Eén ding is duidelijk, de auteur(s) van dergelijke kettingmails tracht(en) het verhaal zo geloofwaardig mogelijk te brengen en gebruiken internet om ineens duizenden mensen tegelijk te bereiken.

Kettingmails geven aan de auteurs de mogelijkheid om onjuiste informatie of ronduit leugenachtige feiten te verheffen tot waarheid en op die manier aan te zetten tot verbaal geweld tegen minderheidsgroepen.

Het valt moeilijk te achterhalen wie de oorspronkelijke auteur(s) is/zijn van een kettingmail, evenals hoeveel mensen ermee in aanraking zijn gekomen. Neem bijvoorbeeld de kettingmail over de (onbestaande) imam Bouziane. Die bestaat in een versie van een vermeende medewerker van een politieke partij maar ook in een versie die zagezegd ondertekend werd door een medewerker van Binnenlandse Zaken. In dat laatste geval heeft Binnenlandse Zaken het Centrum gecontacteerd met de melding dat de gegevens valselyk waren toegevoegd en dat de politie gecontacteerd werd. Hieruit blijkt hoe inventief sommige auteurs en co-auteurs zijn in het aanpassen van de inhoud om zo de haatboodschap meer kracht te geven.

Kettingmail: Smiley Bende Lees dit mailtje, Echt ziek!!
(taalfouten behoren toe aan de originele kettingmail)

Smilie-bende Let op.

Er is een bende aan de gang, genaamd:
smily-bende. Ze komen overal. Ze hebben al zover
mij bekend is, slachtoffers gemaakt in Antwerpen en
Bergen op zoom, Roosendaal en nu ook zelfs in
Halsteren en Vlaardingen. Wat doet de smilie-bende??

Ze pakken meisjes (zo rond 16/20 jaar) en
stellen haar de vraag: Glimlach door het leven
of verkracht worden. Zodra je kiest voor
glimlach door het leven, snijden ze je mond open
in de vorm van een glimlache en ze strooien er
zout is, zodat je heel je leven een litteken hebt.

Dit is geen grap!!!

Pas op, het zijn ongeveer 6 maroks.

Stuur dit door naar zoveel mogelijk meisjes
(eventueel jongens) zodat ze het weten!!

Met vriendelijke groet,
Lisette Hoogstad

*Het verhaal in de kettingmail is verzonnen. De politie heeft het verhaal
al meermaals onderzocht maar er is in België en in Nederland nooit een
slachtoffer gesignaleerd. De mail werd ook niet door een medewerker*

van Buitenlandse Zaken verstuurd. Meer informatie over deze kettingmail vind je op www.diversiteit.be

Beste vrienden,
Ter info wil ik jullie iets laten weten dat ik uit zeer goede bron vernomen heb. Hebben jullie je ook al afgevraagd waarom Marokkanen veel gemakkelijker een woning kunnen kopen dan de Belgische werkende mens?

Ziehier de uitleg:

Een geïmmigreerde Marokkaan (die nog altijd zijn dubbele nationaliteit bewaart – wat een stomiteit) kan via de Bank van Marokko een huis kopen op ZIJN naam.

Wat gebeurt er nu? Het gebouw wordt gekocht door de Bank van Marokko en blijft diens eigendom voor altijd. Nog altijd geen probleem niet waar? Maar hier komt het: de koper, altijd een MAN (maar nee de Islam discrimineert niet!) mag voor altijd in het huis blijven wonen, gevolgd door een erfgenaam, MANNELIJK natuurlijk en zo verder... U begint zich te enerveren? Ik ook! Maar we gaan verder. Ze betalen aan de bank (of ze nu werken of niet) 150 euro per maand voor een aankoopssom van +/- 150.000 euro!

Mààààr nadat ze het huis door de bank hebben laten kopen, mogen ze de 1,2,3... appartementen verhuren aan 500 euro per maand, zonder aan de Bank van Marokko ook maar één cent te moeten afgeven.

Uit onderzoek blijkt dat alle feiten in de kettingmail verzonnen zijn. Het Centrum werkte hiervoor samen met de Commissie voor Bank-, Financie- en Assurantiewezenen maakte een simulatie die meer aansluit bij de werkelijkheid. Raadpleeg de analyse op www.diversiteit.be

Kettingmail Science fiction, horror, of reality? HOE Sommige MOSLIMS OVER ONS DENKEN

Nog even en dan hebben ze het voor elkaar, is er iemand die dit naar Den Haag kan sturen !!!!!!!!!!!!!

Onlangs had de Franse journalist Philippe Aziz een vraaggesprek met de 25-jarige Mohammed Sabaoui, student sociologie aan de universiteit van Rijsel, Algerijn van afkomst, maar tot Fransman genaturaliseerd. In dit

artikel de voornaamste passages uit dit gesprek. Erg verhelderend. Vraag: Moet de opkomst van de Islam niet een zekere vrees wekken in Frankrijk en de wereld?

Antwoord van M. Sabaoui: Zeker. Het Islamitische rijk was ooit groter dan Rome en deed zijn invloed gelden over een groot gedeelte van de wereld, zoals onze Profeet dat wenst.

Vraag: In Frankrijk is uw Godsdienst toch erkend en vertegenwoordigd. Er zijn meer dan 1.500 moskeeën.

Antwoord: Neen, want uw wetten stemmen niet overeen met die van de Koran. U legt ons uw wetten op, terwijl mohammedanen alleen door de Sharia geregeerd kunnen worden. We gaan ons dus inspannen om de macht te grijpen. In Roubaix bv. waar er een islamitische meerderheid is van ong. 60 %.

Na onderzoek blijkt dat er nooit een Mohamed Sabaoui aan de universiteit van Rijsel ingeschreven stond. Tot op de dag van vandaag is er niets dat het bestaan van deze persoon bewijst. Philippe Azis, de journalist waar naar verwezen wordt in de kettingmail schreef in 1996 het boek 'Le paradoxe de Roubaix'. Het boek kreeg veel aandacht in de media en er was veel controverse rond. Maar snel kwam aan het licht dat het boek veel onwaarheden bevatte. Het interview in de e-mail is een vervalsing van een interview uit dat boek.

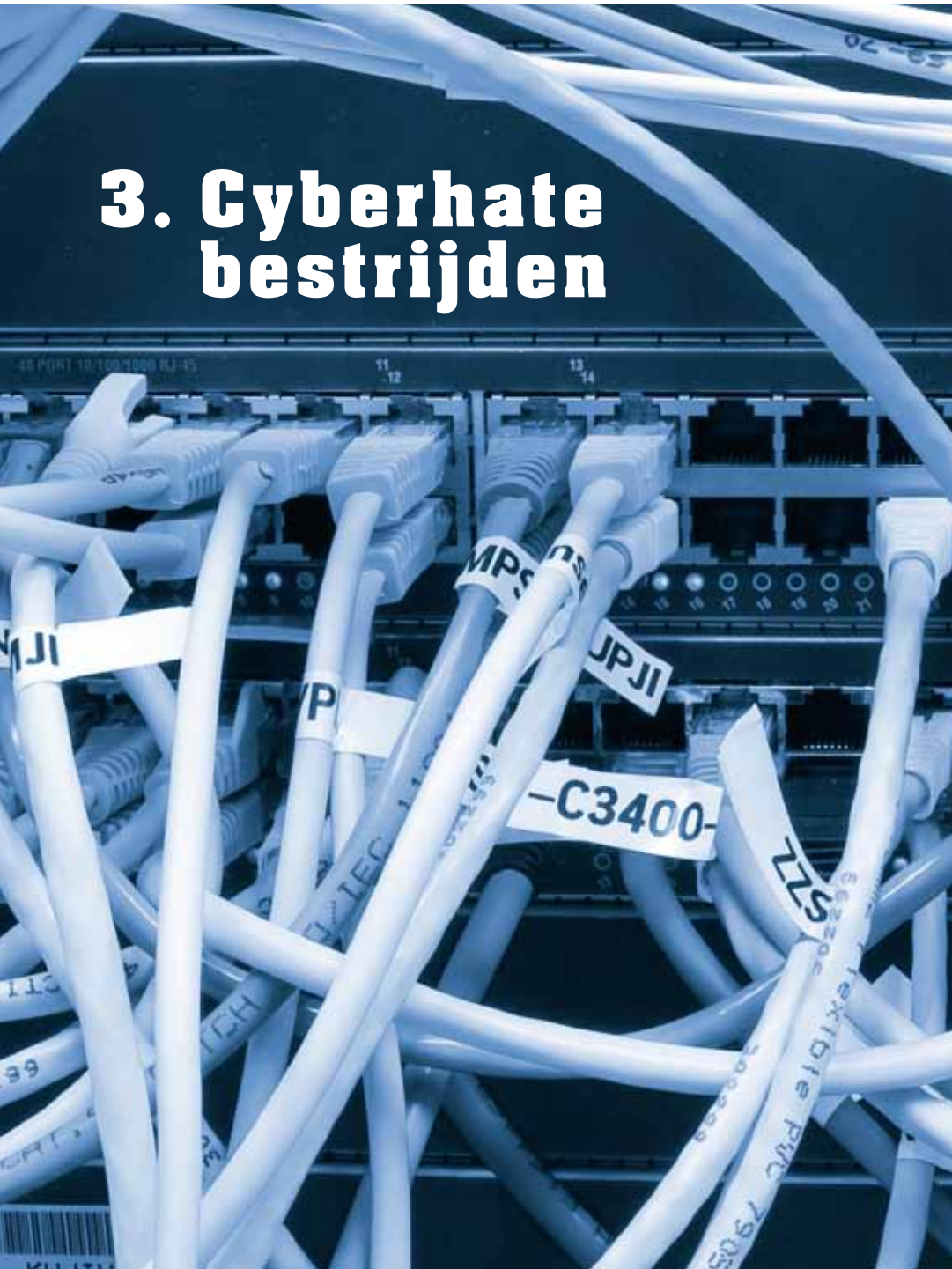
3/ Websites van racistische, antisemitische of negationistische groeperingen

Internet is al lang geen onbekende plaats meer voor groeperingen die steunen op een racistische, antisemitische of negationistische ideologie. Heel wat van dergelijke groeperingen hebben een eigen website op internet. Niet zelden worden deze websites gehost in landen buiten Europa om aan juridische vervolging te ontsnappen.

Nu eens is de aanzet tot haat grof, dan weer subtiel. In elk geval biedt het internet de mogelijkheid om de haatboodschappen aantrekkelijk en geloofwaardig te maken, en dus bovenal misleidend.

Hieruit blijkt dat je soms een kritische geest moet hebben, net als een goede kennis van internet en een brede algemene kennis, om niet in de val te trappen van sommige boodschappen op internet.

3. Cyberhate bestrijden

I/ DE WETGEVING

Vrijheid van meningsuiting is van essentieel belang in elke democratische samenleving. Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens heeft er al vaker op gewezen dat deze vrijheid niet alleen geldt voor uitspraken of ideeën waarin iedereen zich kan terugvinden of die als onschuldig of neutraal worden beschouwd. Deze vrijheid geldt ook voor uitspraken of ideeën die een land of een bepaald deel van zijn bevolking kwetsen, choqueren of verontrusten. Anders gezegd, uitlatingen die choqueren zijn op zich niet strafbaar.

Toch zijn er ook grenzen aan deze vrijheid, zoals blijkt uit artikel 10§2 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens: *‘Daar de uitoefening van deze vrijheden plichten en verantwoordelijkheden met zich meebrengt, kan zij worden onderworpen aan bepaalde formaliteiten, voorwaarden, beperkingen of sancties, die bij wet voorzien zijn en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van de nationale veiligheid, territoriale integriteit of openbare veiligheid, het voorkomen van wanordelijkheden en strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, de bescherming van de goede naam of de rechten van anderen, om de verspreiding van vertrouwelijke mededelingen te voorkomen of om het gezag en de onpartijdigheid van de rechterlijke macht te waarborgen.’* Onder bepaalde voorwaarden kan deze vrijheid dus beperkt worden.

Het verbod op het aanzetten tot haat is één van die beperkingen op de vrijheid van meningsuiting die noodzakelijk zijn om een democratische samenleving naar behoren te laten werken.

De strijd tegen het aanzetten tot haat is geen typisch Belgisch gegeven maar is vast gelegd in zowel Europese als internationale wetteksten.

In België zijn er vier wetten die de strijd tegen cyberhate onderbouwen:

- » de **ANTIRACISMEWET**, of de wet van 30 juli 1981 tot bestraffing van bepaalde door racisme of xenofobie ingegeven daden (gewijzigd door de wet van 10 mei 2007);
- » de **ANTIDISCRIMATIEWET**, of de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie;

- » de **ANTIDISCRIMINATIEWET MANNEN-VROUWEN**, of de wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van discriminatie tussen vrouwen en mannen (transseksualiteit en transgenderisme inbegrepen)²;
- » de **WET TEGEN HET NEGATIONISME**, of de wet van 23 maart 1995 tot bestraffing van het ontkennen, minimaliseren, rechtvaardigen of goedkeuren van de genocide die tijdens de tweede wereldoorlog door het Duitse nationaal-socialistische regime is gepleegd.

In het kader van de uitvoering van deze wetten en in de strijd tegen haat op internet, is de notie ‘aanzetten tot’ erg belangrijk. De eerste twee wetten verbieden personen om ‘aan te zetten tot’ discriminatie, segregatie, haat of geweld tegen personen of groepen personen op basis van bepaalde eigenschappen (nationaliteit, zogenaamd ‘ras’, huidskleur, afkomst of nationale of etnische afstamming, leeftijd, seksuele geaardheid, handicap, geloof of levensbeschouwing, burgerlijke staat, geboorte, vermogen, politieke overtuiging, huidige of toekomstige gezondheidstoestand, een fysieke of genetische eigenschap, sociale afkomst, taal en geslacht)³.

Onder ‘aanzetten tot’ verstaan we verbale en non-verbale communicatie die aanzet, stimuleert, aanmoedigt, provoceert en oproept tot bepaalde reacties. Dit gaat dus verder dan gewone ideeën, informatie of kritiek. Bovendien is het niet noodzakelijk dat aan die oproep effectief gevolg gegeven wordt.

Niet alles is verboden op internet. Het blijft een uniek middel om een eigen mening te vormen en die ook te verspreiden. Er moet gewaakt worden over wettelijke bepalingen die de vrijheid van meningsuiting beperken. Wanneer bepaalde uitlatingen echter tegen de wet indruisen, dan is het aan de rechter om over deze feiten te oordelen.

.....

2 Discriminatie die gebaseerd is op transfobie kadert in de strijd tegen ongelijkheid op basis van geslacht. Transseksuelen en transgenders die omwille van hun genderidentiteit of -expressie gediscrimineerd worden, kunnen daarvoor terecht bij het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen (<http://igvm-iefh.belgium.be>).

3 Wat geslacht betreft, zie de opmerking in bovenstaande voetnoot.

‘Negationisme’ is het ontkennen of het extreem minimaliseren van bepaalde historische gebeurtenissen. Zo is het in België verboden om het bestaan van de genocide tijdens de tweede wereldoorlog door het nazi-regime te betwisten of te rechtvaardigen. De wet tegen het negationisme bindt de strijd aan tegen uitlatingen die deze feiten minimaliseren en die aanzetten tot antisemitisme, racisme en uitsluiting omdat dit onze democratische samenleving bedreigt.

Rechter trekt duidelijke grenzen:

De «Makakkendans» zet aan tot haat, geweld en discriminatie

Het Centrum is uiterst verheugd over de uitspraak van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen van 16 december 2005 in een rechtszaak waarbij drie personen terecht stonden wegens het verspreiden van een racistische versie van de populaire Kabouter Plopdans (sinds september 2000 onder andere verspreid onder de naam “Makakkendans”).

Het Centrum heeft hier tegen reeds in oktober 2000 bij het gerecht te Antwerpen strafklacht ingediend tegen onbekenden, wegens het “aanzetten tot haat, geweld en discriminatie tegen een groep, een gemeenschap of leden ervan, wegens o.m. ras of nationale of etnische afstamming” (artikel 1 van de antiracismewet van 30 juli 1981).

In de loop van de zaak drong het Centrum aan op de oriëntatie van het strafonderzoek naar de persoon die aan de tekstversie ervan via e-mail een ruime verspreiding had gegeven, naar de persoon die de geluidsversie van de Makakkendans heeft ingezongen en naar de persoon die de geluidsversie via Napster (een programma waarmee men via het internet geluidsbestanden gratis kon uitwisselen met om het even wie) ter beschikking gesteld had samen met toespraken van Adolf Hitler.

Het Centrum ontving sinds 2000 meer dan 100 klachten in verband met de racistische Plop-parodie, de laatste dateert van zes december 2005. In veel klachten werd benadrukt dat dit lied ruim bekend stond, gratis door jong en oud van het internet kon gedownload worden en door vele kinderen enthousiast werd meegezongen. Het enten van een erg boosaardige en racistische tekst op een populair kindermiddeel vormt naar het oordeel van het Centrum, een zeer ernstig vergrijp, dat veel schade aan de maatschappij berokkent.

Deze uitspraak houdt de bevestiging in van het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Mechelen van 20 september 2002 waarbij een deejay veroordeeld werd voor het in het openbaar draaien van het lied. De rechter stelde toen reeds vast dat dit lied onmiskenbaar aanzet tot haat, discriminatie en geweld.

Het vonnis van de Correctionele Rechtbank te Antwerpen voegt hieraan toe dat de verspreiding van zowel de schriftelijke tekst, als van de geluidsversie van de “Makakkendans” op zichzelf een aanzet inhoudt tot haat, geweld en discriminatie. De Rechtbank stelt immers vast dat de beklagden, door de tekstversie per e-mail te verzenden aan verschillende personen of door de geluidsversie te verspreiden via e-mail of het ter beschikking te stellen via voor het publiek toegankelijke computerbestanden, zich bewust hebben geschaard achter de inhoud ervan, en zich hebben geassocieerd met de boodschap die erin vervat zit.

Persbericht Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding, (16 december 2005)

2/ DE ACTIEMOGELIJKHEDEN

A. Enkele tips voor de gebruikers

1. Wees kritisch en tracht een onderscheid te maken tussen feiten, meningen en tendentieuze berichten om te beoordelen of een bericht al dan niet geloofwaardig is.
2. Neem contact op met de firma die de website beheert. Als je weet om welke firma het gaat, begeef je dan naar de contactpagina. Hier vind je informatie over de stappen die je moet volgen om contact op te nemen. Het is goed om te weten dat de meeste access providers een vast e-mailadres hebben om misbruiken te melden. Gebruik dit e-mailadres om melding te maken van misbruiken op websites, blogs of chats die door de leverancier gehost worden (abuse@telenet.be, abuse@skynet.be, abuse@scarlet.be,...).
3. In het geval van een discussieforum of chatroom kan je jezelf in

de meeste gevallen wenden tot de moderator of beheerder via een meldknop 'misbruik melden'.

4. Meld de feiten aan het Centrum (www.diversiteit.be). Het Centrum kan contact opnemen met de hostfirma, de eigenaar of de moderator van een website. Het Centrum verwijst daarbij altijd naar het gebruiksreglement of naar de betrokken wetgeving en tracht tot een oplossing te komen door middel van overleg en bemiddeling. Desgewenst kan het Centrum ook andere acties ondernemen zoals het parket of de politie informeren die de zaak al dan niet nader onderzoeken. In uitzonderlijke gevallen kan het Centrum zich burgerlijke partij stellen. In dat geval wordt een onderzoeksrechter aangesteld die zich over de zaak buigt. Wanneer voldoende bewijzen beschikbaar zijn en geen verder onderzoek nodig is, kunnen de betrokkenen onmiddellijk worden gedagvaard. Een onmiddellijke dagvaarding kan ook zinvol zijn wanneer het Centrum bepaalde 'content' snel van het internet wil verwijderd zien, omdat een gerechtelijk onderzoek soms jaren kan aanslepen.
5. Je kan natuurlijk ook zelf de politie verwittigen. Richt je in dat geval tot de Federal Computer Crime Unit van de Federale politie (FCCU) via het meldpunt op www.ecops.be of per telefoon op 02/743 74 50. De FCCU onderzoekt de zaak en brengt zo nodig verslag uit bij de gerechtelijke instanties.

Actie van het Centrum op www.diversiteit.be tegen racistische kettingmails

In 2008 heeft het Centrum de website www.cyberhate.be uitgebreid met een luik over racistische en xenofobe kettingmails. Op deze pagina is een lijst te vinden met alle kettingmails die het Centrum behandelde. Elke kettingmail is voorzien van een inhoudelijke en juridische analyse. Op die manier kan iedereen die een bedenkelijke kettingmail ontvangt, op de website van het Centrum nagaan of de inhoud ervan klopt. Soms heeft de inhoudelijke analyse betrekking op het verifiëren van de in de kettingmail opgesomde feiten, in andere gevallen betreft het een discoursanalyse. Heel wat mensen maken gebruik van deze nieuwe toepassing op de website om de afzender van de kettingmail een gepast antwoord te geven. Het is een

bijzonder handig instrument voor mensen die onvoldoende vertrouwd zijn met de problematiek en toch een manier zoeken om de haatverspreiding via kettingmails te stoppen.

In alle andere gevallen, zijn ook websites zoals www.boaxbuster.com of www.boaxkiller.com interessant om na te gaan of de inhoud van een e-mail correct is.

B. Initiatieven van beheerders/moderatoren

Steeds vaker nemen websitebeheerders en eigenaars van forums of blogs het initiatief om gedragscodes aan de gebruikers op te leggen. Je moet geen expert zijn in de wetgeving van een land om aan de gebruikers van een forum regels op te leggen. Een gedragscode is vergelijkbaar met een huishoudelijk reglement en bepaalt welk gedrag al dan niet getolereerd wordt. Een gedragscode bevat dikwijls bepalingen over racisme en xenofobie, maar ook over openbare zedenschennis, het gebruik van foto's, hacking, ... Deze toepassing geeft aan de moderatoren de vrijheid om informatie te verwijderen die niet voldoet aan de regels. Heel wat websites geven gebruikers de mogelijkheid om misbruik te melden via een knop 'misbruik melden'.

Gedragscode Het Laatste Nieuws

Volgende daden zijn bij wet verboden en strafbaar gesteld op HLN.be:

- » Racisme, xenofobie, negationisme en discriminatie. Hierop staan gevangenisstraffen van acht dagen tot een jaar. Racistische uitlatingen, homohaat propageren, een nazistisch beeld als foto plaatsen of beledigingen uiten aan het adres van vreemdelingen, zijn bijgevolg verboden op HLN.be.
- » Openbare zedenschennis, publiceren van pornografische afbeeldingen, pedoflie en het publiek aanbieden van prostitutie- of escortdiensten.
- » Het is verboden om pornografische avatars te uploaden of erotische teksten te plaatsen. Humoristische of karikaturale afbeeldingen kunnen hier in sommige gevallen een uitzondering op zijn, zolang het humoristische karakter de bovenhand haalt.
- » Laster, eerroof, stalking, beledigingen, misbruik van de naam of de beeltenis, misbruik van vertrouwen, zijn bij wet verboden en strafbaar gesteld als klachtmisdrijven. Scheldpartijen, grove

beledigingen, het misbruiken van andermans naam of foto, lasterlijke en erroverende praktijken zijn dus ook verboden op HLN.be.

Voor meer informatie over de andere gedragsregels, zie www.hln.be.

Gedragscode van de sociale netwerksite Netlog

Om iedereen plezier te laten beleven aan Netlog, moet je je minstens aan enkele regels houden. Volgende daden zijn verboden en kunnen vervolgd worden:

- » Racisme, xenofobie, negationisme en discriminatie (gevangenisstraffen zijn mogelijk).
- » De volgende zaken zijn strikt verboden op Netlog: racistische uitlatingen, homohaat propageren, vreemdelingen beledigen, ...
- » (...) Humoristische of karikaturale afbeeldingen kunnen hier in sommige gevallen een uitzondering op zijn, zolang het humoristische karakter de bovenhand haalt.
- » Laster, eerroof, stalking, misbruik van de naam of de beeltenis, misbruik van vertrouwen, ... zijn bij wet verboden en strafbaar gesteld als klachtmisdrijven. Scheldpartijen, grove beledigingen, het misbruiken van andermans naam of foto, ... zijn bijgevolg dus ook op Netlog strikt verboden.

Meer informatie over de andere gedragsregels vind je op de website van Netlog. Je kan ook contact opnemen via e-mail: abuse-nl@netlog.com

C. Aanprakelijkheid van de providers

Het Belgische grondwettelijke systeem van opeenvolgende aansprakelijkheid bij een persmisdrijf zorgt ervoor dat internet service providers aansprakelijk kunnen worden gesteld voor racistische uitlatingen en hatespeech op hun servers. Dat is het geval wanneer de auteurs in België niet gekend zijn of er niet wonen.

Het systeem van de opeenvolgende en afzonderlijke aansprakelijkheid zorgt ervoor dat er altijd iemand aansprakelijk is voor een persmisdrijf. In eerste instantie is dat de auteur, op voorwaarde dat die gekend is in België en in België woont. Vervolgens is de uitgever, dan de drukker en ten slotte de verspreider aansprakelijk.

Voorbeeld: de website ‘Vrij Historisch Onderzoek’:

1. Siegfried Verbeke is de auteur van VHO. Hij werd in Antwerpen veroordeeld en zit nu in een Duitse gevangenis zijn straf uit. VHO is eigendom van een Britse uitgever (Castle Hill Publishers).
2. De ‘drukker’ is een Amerikaanse internet service provider die de website host (Theplanet.com Internet Services – Dallas).
3. De ‘verspreiders’ zijn de Belgische access providers die Belgische surfers de mogelijkheid bieden om deze website te bezoeken (zoals Telenet, Skynet, Scarlet, Versatel enz.).

Omdat ze sneller aansprakelijk kunnen worden gesteld, hebben access providers maatregelen genomen om zichzelf te beschermen. Zo is er een samenwerkingsovereenkomst ontstaan tussen de Federale politie en ISPA, de Internet Service Providers Association, die 95% van de Belgische access providers vertegenwoordigt. In dit protocol verbinden alle betrokkenen zich ertoe om ‘content’ die ze onwettig achten, aan de politie te melden en om op vraag van diezelfde politie actie te ondernemen. Access providers reageren snel wanneer ze te weten komen dat klanten illegale ‘content’ online plaatsen. Zo voorkomen ze dat die illegale ‘content’ via hun netwerk verspreid wordt.

3/ Kan België optreden tegen websites in het buitenland?

Hoewel hiervoor rechtsmiddelen beschikbaar zijn, blijft het uiterst moeilijk om op te treden tegen haatbodschappen die via buitenlandse websites worden verspreid. Dat komt omdat de wetgeving in heel wat landen verschilt. Wat strafbaar is in België, is dat niet noodzakelijk in een ander land. Daarnaast vraagt dit ook om een nauwere samenwerking tussen politiediensten van verschillende landen en daar wringt nu vaak het schoentje.

In de Verenigde Staten bijvoorbeeld zijn heel wat websites met een racistisch gedachtegoed geregistreerd omdat de vrijheid van meningsuiting er slechts in zeldzame gevallen beknot wordt.

Een ander voorbeeld is Duitsland waar het afbeelden van een hakenkruis

strafbaar is terwijl in België en Nederland rekening gehouden wordt met de context waarin het hakenkruis wordt afgebeeld.

Dit leidt soms tot absurde situaties waarbij een website die door een Belgische rechtbank werd veroordeeld, toch voor het Belgische publiek toegankelijk blijft omdat die in het buitenland wordt gehost. Om dat probleem op te lossen is een nauwe samenwerking vereist tussen politiediensten van verschillende landen. Het Centrum stelt vast dat dergelijke samenwerkingsverbanden vaak bestaan om kinderpornografie op internet te bestrijden. Dit geldt niet voor de bestrijding van racisme of negationisme op internet.

Toch wordt hiervoor naar oplossingen gezocht. Zo stelde de Raad van Europa richtlijnen voor aan de lidstaten om online racisme te bestrijden. De Conventie tegen cybercriminaliteit van 2001 - inclusief het aanvullende protocol - stelt ondermeer de verspreiding van racistische ideeën via internet strafbaar in alle Europese lidstaten die de overeenkomst hebben ondertekend. Dankzij dit document is er in Europa een zone ingesteld waar racistische online inhoud kan worden gebannen. Deze overeenkomst wil bovendien de samenwerking tussen de lidstaten versterken door elkaar wederzijdse juridische hulp aan te bieden.

In 2000 werd er een Europese richtlijn uitgevaardigd die ondermeer stelt dat Europese uitingen die aanzetten tot haat, ingaan tegen het principe van het vrij verkeer van goederen en diensten en dus tot een veroordelingen kunnen leiden. Elke lidstaat moet een controle-instantie hebben. In realiteit blijkt echter dat dergelijke controleorganen niet altijd efficiënt optreden tegen racisme. In België vervullen 2 organismen deze controletaak: de Algemene Directie Controle en Bemiddeling van de FOD Economie (niet bevoegd voor racisme) en de Federale Computer Crime Unit (voornamelijk gefocust op pedofilie en kinderpornografie).

Op internationaal vlak tracht het IN@CH-netwerk (Internationaal Netwerk tegen Cyberhate) een antwoord te bieden. Het IN@CH-netwerk vormt een netwerk tussen organisaties in verschillende landen die hatespeech op internet bestrijden. Ook het Centrum maakt hier deel van uit (www.inach.org)

4. Voor meer informatie

- » **FCCU - Federal Computer Crime Unit van de federale politie**
 Notelaarsstraat 211
 1000 Brussel
 t 02-743 74 74
 f 02-743 74 19
www.ecops.be
- » **FOD Economie - Algemene Directie Controle en Bemiddeling WTC III**
 Simon Bolivarlaan 30
 1000 Brussel
 t 02-208 36 11
 f 02-208 39 15
eco.inspec@economie.fgov.be
<http://mineco.fgov.be>
- » **ISPA - Internet Service Providers Association Belgium**
 Montoyerstraat 39 b3
 1000 Brussel
 t 02-503 23 28
 f 02-503 42 95
info@ispa.be
www.ispa.be
- » **College van Procureurs-generaal**
 Ernest Allardstraat 42
 1000 Brussel
 t 02-500 86 01
 f 02-500 86 13
secr.colpg@just.fgov.be
- » **CRID - Centre de Recherches Informatique et Droit**
 Rempart de la Vierge 5
 5000 Namen
 t 081-72 47 79
 f 081-72 52 02
crid@fundp.ac.be
www.crid.be
- » **Kabinet van de federale minister voor Gelijkheid van kansen**
 Kunstlaan, 7 B
 1020 Brussel
 t 02-220 20 11
 f 02-220 20 67
milquet@milquet.belgium.be
www.milquet.belgium.be
- » **Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding**
 Koningsstraat 138
 1000 Brussel
 t 02-212 30 00
 f 02-212 30 30
epost@cntr.be
www.diversiteit.be
www.cyberhate.be
- Meer informatie en andere interessante links vind je op www.cyberhate.be

Colofon

DELETE CYBERHATE
RACISME EN DISCRIMINATIE OP INTERNET
Oktober 2009

Uitgever en auteur :

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor
racismebestrijding
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
T: 02 212 30 00
F: 02 212 30 30
epost@cntr.be
www.diversiteit.be

Redactie: Sofie D'Hulster, François Deleu
Supervisie: Jozef de Witte, Edouard Delruelle

Herlezing: An Hulsman, Nadine Brauns,
Manuel Romero
Vertaling: Cyrano, DICE
Grafisch concept en opmaak: d-Artagnan
Druk: Perka (Maldegem)
Fotografie: www.shutterstock.com

Verantwoordelijk uitgever: Jozef De Witte

Ce rapport est aussi disponible en français.

Deze brochure kan je ook terugvinden op de
website van het Centrum voor gelijkheid van
kansen en voor racismebestrijding:
www.diversiteit.be.

Je kan deze brochure bestellen, telefonisch
02/212.30.00, per fax 02/212.30.30 of per
email Epost@cntr.be

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
www.diversiteit.be